

Usos lingüístics i consum cultural en català dels joves de les Illes Balears: tres fonts de dades en relació

Language uses and cultural consumption in Catalan among young people in the Balearic Islands: A review of three data sources

Xisca CASTELL, Joan MELIÀ i Maria del Mar VANRELL
Universitat de les Illes Balears

Data de recepció: 3 de setembre de 2019

Data d'acceptació: 21 d'abril de 2020

RESUM

Aquest article analitza la relació entre el coneixement de la llengua, l'ús lingüístic i el consum cultural en llengua catalana per part dels joves d'entre 15 i 29 anys residents a les Illes Balears. S'han pres com a base les dades procedents de tres fonts: l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*, l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* i les dades obtingudes a l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. En la discussió s'apunten les possibles causes de la manca de correlació entre el coneixement, d'una banda, i l'ús i el consum, de l'altra, com són la baixa oferta disponible en català en determinats àmbits de la indústria cultural i la difusió insuficient de l'oferta que hi ha. Finalment, es proposen aspectes que caldria estudiar en el futur, com ara els factors no lingüístics (actitudinals, ideològics, identitaris) que poden condicionar l'ús, així com l'oferta disponible en català dels sectors cultural i del lleure.

PARAULES CLAU: joves, Illes Balears, coneixement de la llengua, usos lingüístics, consum cultural.

ABSTRACT

This paper reviews the relationship between the linguistic knowledge of Catalan and the actual use and cultural consumption in that language among people aged 15 to 29 years living in the Balearic Islands. The data come from three sources, comprising two previous studies (*Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010* and *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016*) and the results of a survey (*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*). In the discussion, the possible causes of a lack of correlation between linguistic knowledge and the actual use and cultural consumption are pointed out. These causes include the lack of cultural or leisure facilities in Catalan for young people as well as an

CORRESPONDÈNCIA: Xisca Castell. Universitat de les Illes Balears. Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears. Carretera de Valldemossa, km 7,5. 07122 Palma (Illes Balears). A/I: <https://gresib.uib.cat/Collaboradors/Xisca-Castell/>. A/e: xiscastell@gmail.com. Tel.: 971 172 357.

inefficient dissemination of the existing ones. Lastly, some aspects that should be further studied are identified, such as non-linguistic factors that may affect language uses as well as the breadth of cultural options available in Catalan.

KEYWORDS: young people, Balearic Islands, linguistic knowledge, language uses, cultural consumption.

1. INTRODUCCIÓ

La població jove és un dels elements clau que ens permetrà garantir o farà comprometre la plena normalització lingüística de la llengua catalana. Segons Melià (2003: 67), existeixen dos motius essencials que fan dels adolescents un grup bàsic per a establir una projecció de futur sobre la situació sociolingüística. D'una banda, els adolescents es troben en un moment vital en el qual ja tenen consolidats bona part dels coneixements, les actituds i les representacions amb relació a la llengua i això condiona la seva tria lingüística. De l'altra, constitueixen el gruix de població al qual es dirigeix una bona part de l'oferta cultural i d'oci (publicitat, activitats de lleure, formació complementària, etc.), la qual cosa implica que les entitats que promouen aquestes activitats, amb la voluntat d'aproximar-s'hi, facin unes determinades tries lingüístiques per a constituir aquesta oferta.

En el marc d'aquest estudi, per *població jove* entenem la que es troba en edats compreses entre els 15 i els 29 anys. Es tracta d'una franja prou extensa, que inclou tant adolescents com adults joves, però que constitueix, sens dubte, la baula necessària per a la continuïtat social i generacional del català, atès que es troben en un moment vital en el qual hauran de fer unes tries lingüístiques més o menys conscients que determinaran la generació que els seguirà: per una banda, amb l'entrada al món laboral —i, en el cas d'alguns d'ells, a l'hora d'assolir posicions de direcció—; per l'altra, en el moment de formar noves unitats familiars (Melià, 2003: 67). Tanmateix, cal tenir en compte que aquests usos i tries lingüístics s'han de concebre, segons Pujolar *et al.* (2010), de manera dinàmica, relativa i provisional (2010: 67). Per això, aquests investigadors proposen el concepte *mudes lingüístiques* entès com tots aquells canvis de llengua que tenen a veure amb moments vitals o acadèmics rellevants, com són ara l'accés a la universitat, l'inici de la vida laboral o el naixement del primer fill, però també els canvis que tenen lloc per raons contextuais o per la interacció amb grups de persones diferents.

D'aquesta manera, estudiar els usos i les tries lingüístics que fan els joves ens pot ajudar a destriar possibles pautes d'actuació que ens permetin garantir un futur de normalitat lingüística per a la llengua catalana.

En les darreres dècades, s'ha anat forjant una situació sociolingüística inèdita: la població jove d'entre 15 i 29 anys constitueix la franja d'edat que presenta un coneixement de la llengua més alt, però, alhora, en fa un ús molt per davall de les seves capacitats. Excepte en el cas de la comprensió oral, els joves ocupen la primera posició en la resta de

competències lingüístiques (parlar, llegir i escriure). D'acord amb les dades de l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi* (EULIB2014 d'ara endavant), que analitzarem en aquest article, un 97,2% dels joves entenen el català —només a 2,3 punts percentuals respecte de la primera posició, ocupada per la franja de 45 a 64 anys—, un 89,0% el saben parlar, un 91,7% el saben llegir i un 83,9% el saben escriure.

Aquest grau de coneixement de la llengua tan alt s'explica perquè en els darrers vint-i-cinc anys, d'ençà de la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears (1986), s'han produït progressos importants pel que fa a la presència del català a l'ensenyament, a l'Administració i als mitjans de comunicació, potser no tant en el món socioeconòmic (Ferret, 2018). Malgrat que aquesta presència s'ha donat amb més o menys intensitat segons el moment polític, cal comptar com a fites favorables l'aprovació del Decret de mínims en l'educació de 1997, que va establir que el 50% de l'escolarització s'ha de cursar en català.¹

Paral·lelament, les dades més recents indiquen, com ja avançàvem, que els usos lingüístics que es duen a terme en aquesta franja d'edat no es corresponen en proporció amb les seves destreses lingüístiques. Una de les raons que expliquen aquesta situació la trobam en el fet que el contacte quotidià amb el castellà ha crescut d'una manera significativa en les darreres dècades. No debades, malgrat que seria convenient analitzar amb profunditat l'oferta cultural i de lleure que els joves tenen a l'abast, és fàcil adonar-se que l'oferta en castellà en certs sectors —com ara el cinema o els mitjans de comunicació orals i escrits— supera amb escreix l'oferta disponible en català. També, segons Baldaquí (2009: 76), hi ha altres factors que incideixen en l'ús lingüístic i que no estan directament relacionats amb la competència lingüística, com són la primera llengua, la percepció del grau d'ús de la llengua en l'entorn on es viu, l'actitud cap a la llengua, l'adscripció a un grup etnolingüístic, el grau d'identificació amb aquest grup etnolingüístic, la regió sociolingüística on viuen i la motivació instrumental per a l'aprenentatge de la llengua.

L'altre factor que, segons Melià (2003: 68), tampoc no hem d'oblidar és que «aquests joves han crescut amb el debat sobre la normalització lingüística present en l'entorn i, per tant, no han hagut de descobrir-lo de forma sobtada en un moment concret de la vida», com sí que va passar amb la generació d'adolescents de les acaballes del franquisme. Es tracta d'una diferència generacional que marca, sens dubte, «distàncies amb relació a la percepció de la realitat lingüística i la construcció de la normalitat».

En aquest article analitzarem la manera en què es dona la relació, tot just apuntada, entre el coneixement de la llengua i l'ús lingüístic en els joves d'entre 15 i 29 anys residents a les Illes Balears. Amb aquest objectiu, pararem atenció, sobretot, a l'ús de la llengua en el temps de lleure, prenent com a base les dades procedents de tres fonts: l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*, l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* i les dades obtingudes a l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. La tria d'aquestes fonts no és casual: són les

1. Per a una revisió de la normativa bàsica aplicada a l'àmbit de l'ensenyament, vegeu Munar i Munar (2009).

fonts més recents que ens ofereixen dades sobre usos lingüístics i consum cultural de la població de les Illes Balears. La novetat del treball consisteix a posar en relació unes dades que no sempre es varen recollir amb el mateix objectiu del d'aquest treball i, a partir d'aquestes dades, presentar algunes propostes que permetin millorar l'ensenyament en i de la llengua catalana, així com el disseny d'estratègies per a fomentar-ne l'ús.

El treball s'estructura en quatre apartats. El primer és aquesta introducció, en què s'ha explicat la motivació de l'article i el context en què apareix la necessitat de posar en relació les dades que tot seguit es presentaran. En el segon apartat es mostren les dades procedents de les tres fonts esmentades en el paràgraf precedent. En el tercer apartat es posen en relació les dades, s'apunten les possibles causes de la manca de correlació entre el coneixement i l'ús de la llengua catalana i, d'acord amb les dades, s'ofereixen algunes propostes per a fomentar l'ús de la llengua. Per acabar, en el darrer apartat es presenten les conclusions de l'anàlisi de les dades i es proposen aspectes que caldria estudiar en el futur.

2. FONTS I PRESENTACIÓ DE LES DADES

2.1. *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*

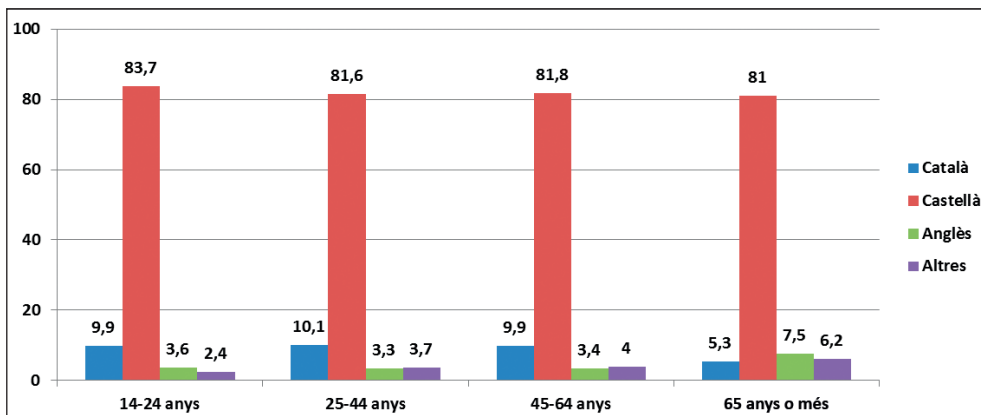
L'estudi *El baròmetre de la comunicació i la cultura. Audiències i consums culturals*, del 2010, impulsat per la Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura,² mesura i analitza l'audiència dels mitjans de comunicació i el consum cultural en els territoris de parla catalana. Les dades es varen recollir mitjançant entrevistes personals assistides per tauleta tàctil i realitzades a la llar habitual. La població enquestada tenia 14 anys i més. A les Illes Balears es varen realitzar un total de 2.335 enquestes del gener al desembre de 2010.

A continuació mostrarem les dades que hem considerat rellevants del *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*. El gràfic 1 mostra la mitjana d'utilització de llengües a Internet segons l'edat (14-24 anys, 25-44 anys, 45-64 anys i 65 anys o més). Cal tenir en compte que, entre els joves, les preferències per Internet estan clarament per damunt de la televisió en molts aspectes (informar-se, entretenir-se, formar-se una opinió...) i que els joves hi cerquen sobretot entreteniment i programes de ficció, segons el dossier de premsa *Consum i percepcions dels mitjans audiovisuals a Catalunya. 2019* (2019).³ De les 2.335 enquestes realitzades per al *Baròmetre de la comunicació i la cultura*, 315 es varen dur a terme a joves que tenien entre 14 i 24 anys i,

2. La Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura era una entitat sense ànim de lucre que comptava amb el suport de la Generalitat de Catalunya. Es va crear el 2005 amb l'objectiu d'investigar l'audiència dels mitjans de comunicació i el consum cultural en els territoris de parla catalana mitjançant l'elaboració de l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura*. Al final del 2014 va deixar d'estar en actiu.

3. Tot i que aquesta font parteix de dades només de Catalunya, ben probablement s'acosten a les que podríem obtenir d'un estudi de les mateixes característiques a les Illes Balears.

GRÀFIC 1
Mitjana d'utilització de llengües a Internet

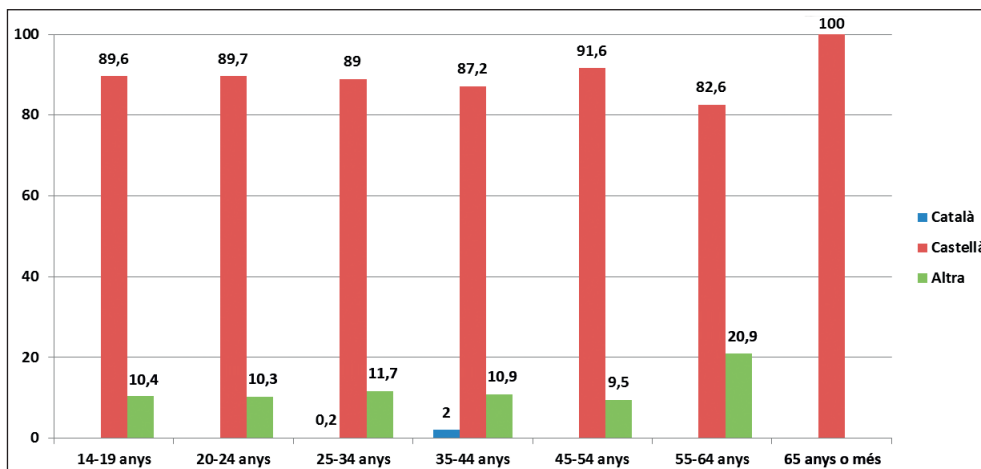

FONT: Elaboració pròpia.

d'aquests 315, 118 havien utilitzat Internet en els últims trenta dies. L'ús mitjà d'Internet en català d'aquests individus és d'un 9,9%; en castellà, en canvi, és d'un 83,7%. Per davall de l'ús mitjà d'Internet en català, a sis punts percentuals, hi trobam l'ús de l'anglès i, després, l'ús d'altres llengües. Com podem observar al gràfic 1, l'ús que fan de les llengües els navegants d'Internet és molt similar amb independència de l'edat.

El gràfic 2 il·lustra la llengua de l'últim videojoc tenint en compte els enquestats que havien jugat a videojocs durant els últims tres mesos. Com podem observar, els més

GRÀFIC 2
Llengua de l'últim videojoc

FONT: Elaboració pròpia.

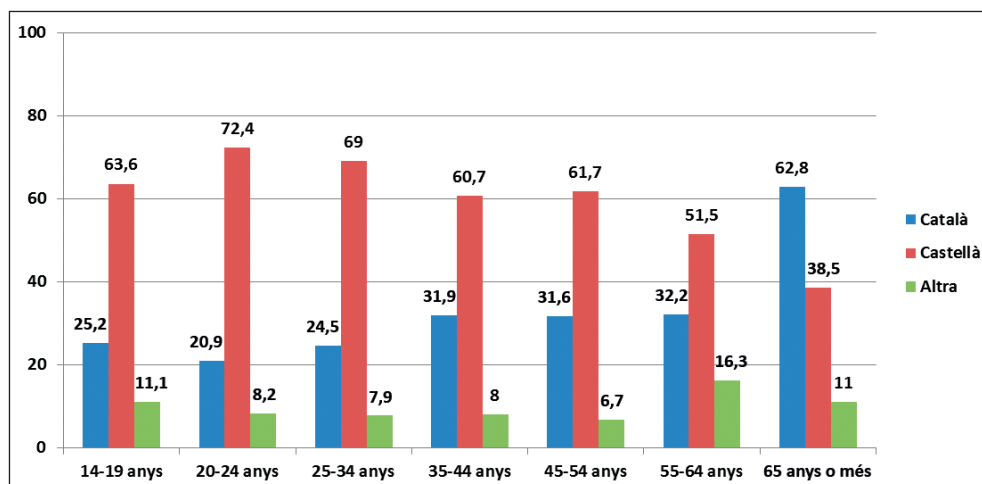
joves, tant els de 14 a 19 anys com els de 20 a 24 anys, juguen majoritàriament a videojocs en castellà i, de manera molt minoritària, en altres llengües diferents del castellà.

El gràfic 3 mostra la llengua de l'últim espectacle (circ, teatre, dansa i màgia) vist prenent com a base 452 enquestats que havien anat a un espectacle en els últims dotze mesos. El català ha estat la llengua de l'últim espectacle d'aproximadament un de cada quatre joves de 14 a 19 anys i un de cada cinc de 20 a 24 anys. Pel que veim, aquests dos grups d'edat majoritàriament han assistit a espectacles en castellà i, en menor grau, en altres llengües. Aquesta és la tendència que trobam en tots els grups d'edat exceptuant el grup de més edat, de 65 anys o més, el qual majoritàriament ha assistit a espectacles en català.

En general, en tots els grups d'edat, veim que la llengua de l'últim concert (gràfic 4) tendeix a ser el castellà. L'excepció ve representada pel grup de més edat, en què la llengua predominant és una llengua que no és ni el català ni el castellà. En els grups més joves, aquesta llengua diferent del català i el castellà ocupa la segona posició i el català, la tercera. Així, només un de cada deu joves de 14 a 24 anys ha assistit, en els últims dotze mesos, a un concert en català.

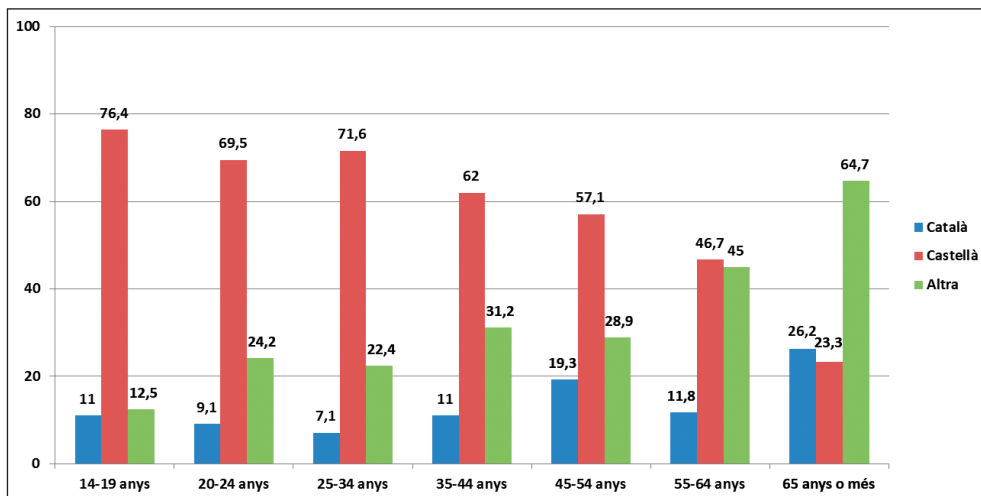
El gràfic 5 revela una dada important. Si abans vèiem que la llengua del darrer concert dels més joves havia estat majoritàriament el castellà, ara veim que, per als joves de 14 a 19 anys, la llengua de l'última música escoltada és una llengua diferent del català i el castellà. En canvi, per als joves de 20 a 24 anys, és el castellà i, per davall, hi trobam una llengua diferent del català i del castellà. El català, com podem observar, és la llengua de l'última música escoltada per només un de cada vint joves de 14 a 19 anys. Aquesta tendència a no escoltar música en català es manté en tots els grups d'edat excepte en el de 65 anys o més, en què el percentatge de persones que escolten música

GRÀFIC 3
Llengua de l'últim espectacle vist

FONT: Elaboració pròpia.

GRÀFIC 4
Llengua de l'últim concert

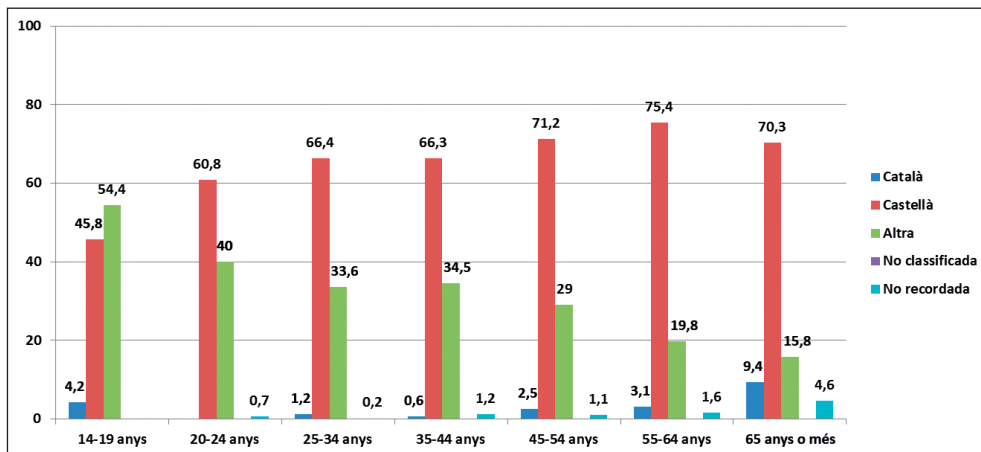

FONT: Elaboració pròpia.

en català augmenta. Així, doncs, un de cada deu enquestats de 65 anys o més ha escoltat música en català en els darrers tres mesos.

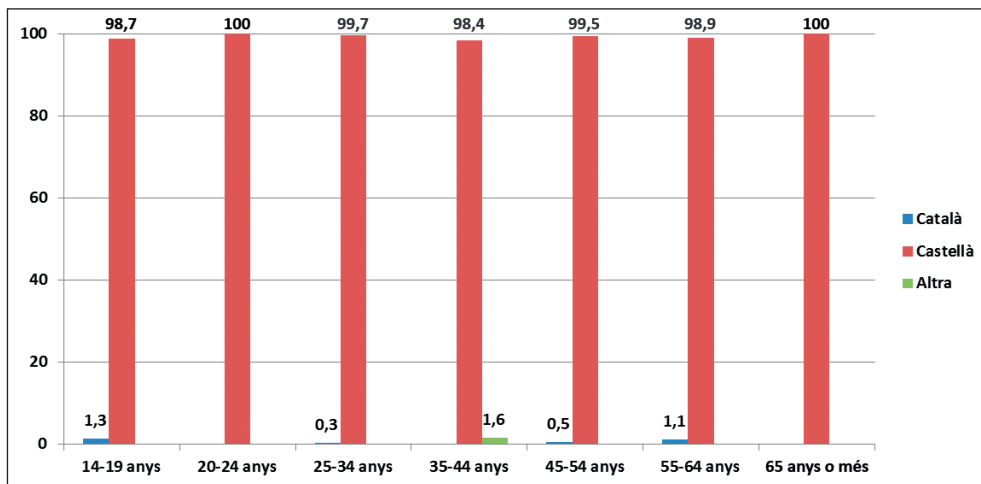
La llengua de l'última pel·lícula vista al cinema (gràfic 6) és aclaparadorament el castellà. Només un de cada cent joves de 14 a 19 anys o adults de 55 a 64 anys que ha anat al cinema en els últims tres mesos hi ha vist una pel·lícula en català. Cal tenir en compte que aquest resultat està clarament condicionat per la manca d'oferta de pel·lícules en

GRÀFIC 5
Llengua de l'última música escoltada

FONT: Elaboració pròpia.

GRÀFIC 6
Llengua de l'última pel·lícula vista al cinema

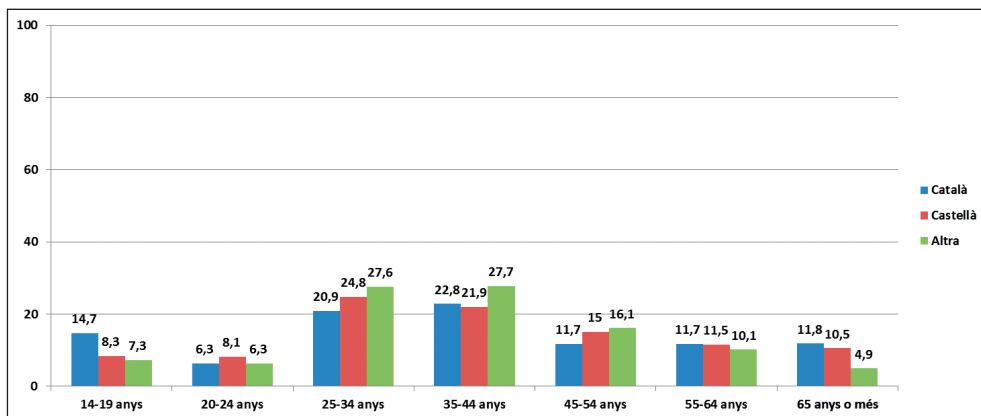

FONT: Elaboració pròpia.

català arreu del territori insular, llevat de casos esporàdics en algunes sales de Palma o excepcionalment en projeccions no comercials (cinema a la fresca, per exemple).

El català guanya terreny entre els més joves pel que fa a la lectura (gràfic 7). Així, tres de cada vint joves amb edats compreses entre els 14 i els 19 anys han llegit un llibre en català en els últims dotze mesos. Aquest nombre es redueix aproximadament a la meitat, de 14,7% a 6,5%, en el cas dels joves de 20 a 24 anys. Les causes poden ser diverses, entre les quals hi ha d'haver necessàriament que en aquest àmbit el català hi té una pre-

GRÀFIC 7
Llengua de l'últim llibre llegit

FONT: Elaboració pròpia.

sència quantitativa notable (durant la dècada actual, cada any s'han publicat més de set mil títols en català), i, alhora, una de les causes possibles que explicarien que el major ús de la llengua catalana es concentri en aquest grup l'hem de cercar, probablement, en el fet que aquests enquestats són estudiants d'ESO o de batxillerat i tenen una sèrie de lectures obligatòries de les assignatures de llengua catalana i llengua castellana. En el grup de 20 a 24 anys, que ja es troben en l'etapa de formació universitària, el percentatge de lectura en català es redueix a la meitat, mentre que el de lectura en castellà es manté.

2.2. *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016*

L'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* va ser dirigit i coordinat per la Direcció General de Cultura del Govern Balear i va consistir en un qüestionari, format per cinquanta-una preguntes, adreçat als habitants de les Illes Balears amb l'objectiu de determinar quin és el consum efectiu i potencial de productes i serveis culturals per part dels ciutadans de les Illes Balears. Es varen dur a terme 1.601 enquestes a residents a les Illes Balears majors de 16 anys. La mostra es va distribuir de manera equilibrada en quatre zones: Palma (393 enquestes), la resta de Mallorca (407 enquestes), Menorca (401 enquestes), i Eivissa i Formentera (400 enquestes). Les enquestes es varen realitzar (entre els dies 29 de juny de 2016 i 20 de juliol de 2016) telefònicament (1.300 enquestes), però també de manera presencial (301 enquestes).

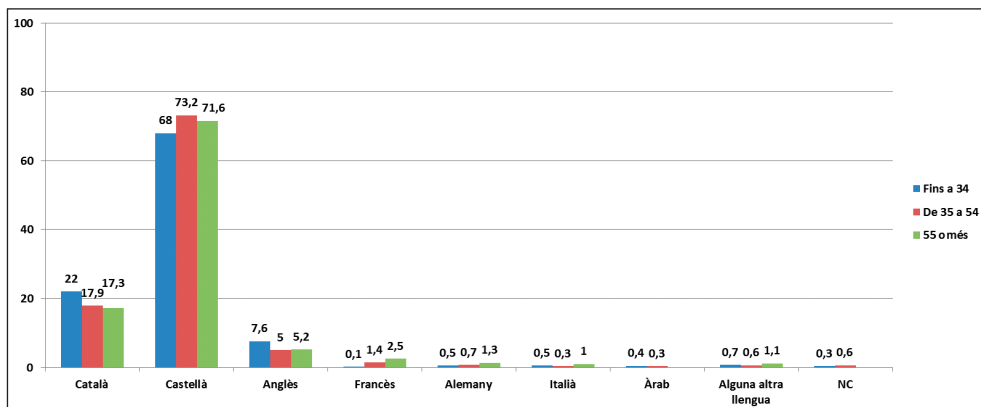
Abans de comentar els gràfics, convé recordar que aquest informe correspon a unes dades recollides amb posterioritat a les que hem comentat a l'apartat anterior. A més, com veurem, només s'establiren tres grups d'edat: fins a 34 anys, de 35 a 54 anys i 55 anys o més. Per tant, per a poder comparar els resultats que mostrarem en aquest apartat amb els que hem vist en l'apartat anterior, caldrà que ens fixem en els tres primers grups d'edat de les dades corresponents al *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*.

El gràfic 8 mostra les dades referents a la llengua en què estava escrit el darrer llibre que han llegit en l'últim any. La base és de 1.203 enquestes. Pel que veim, no hi ha gaires diferències entre els tres grups d'edat amb relació a la lectura en català. Els més joves, però, assoleixen el percentatge més alt —un 22%—, per un 17,9% i un 17,3% del grup de 35 a 54 anys i 55 anys o més, respectivament. La llengua en què més joves han llegit un llibre en l'últim any, però, és el castellà. Així, gairebé set de cada deu joves afirma que el darrer llibre que han llegit estava escrit en castellà. Per davall del català, a una distància de quinze punts percentuals, hi trobam l'anglès. Si comparem les dades del gràfic 8 amb les que hem vist al gràfic 7 i feim un càlcul aproximatiu, podem observar que el català, com a llengua de lectura, experimenta un increment d'uns 8 punts percentuals $((14,7 + 6,5 + 20,9) / 3 = 14,03$ vs. 22). Segons aquestes mateixes dades, l'ús del castellà per a llegir també ha pujat, tot i que en menor grau $((8,3 + 8,1 + 24,8) / 3 = 13,73$ vs. 17,9).

Segons les dades que veim al gràfic 9, només entre un i dos de cada cent joves hauria vist una pel·lícula en català en l'últim any. Pel que fa al cinema, el català queda su-

GRÀFIC 8

Llengua en què estava escrit el darrer llibre que han llegit en l'últim any

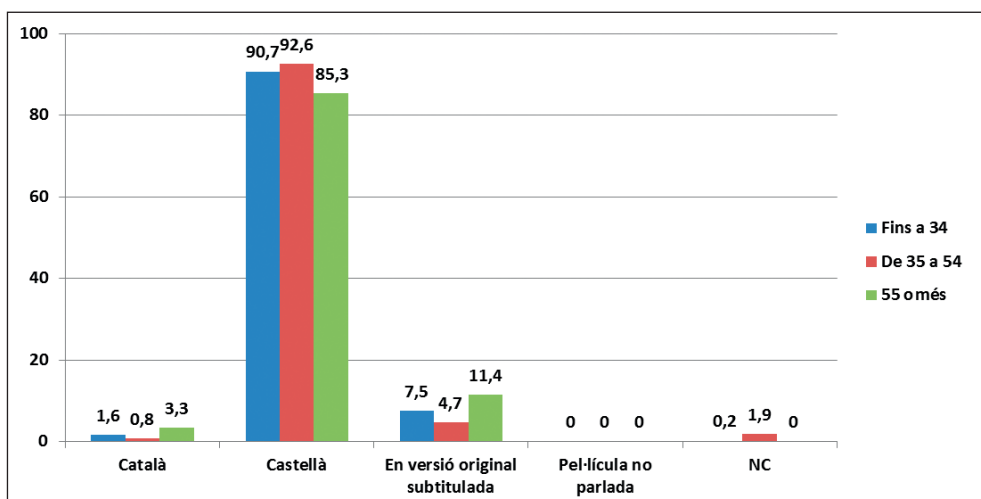
FONT: Elaboració pròpia.

perat amb escriu pel castellà (90,7%), però també pel cinema en versió original subtítulada (7,5%). Aquestes dades no difereixen gaire de les il·lustrades al gràfic 6.

Al gràfic 10, hi podem observar les dades corresponents a la llengua de la darrera obra de teatre que han vist els enquestats en l'últim any. Com veim al gràfic, un de cada dos joves de 16 a 34 anys ha vist una obra de teatre en català en l'últim any. Aquest percentatge supera en nou punts percentuals el dels joves que l'han vista en castellà. És interessant comparar aquestes dades amb les que apareixen al gràfic 3,

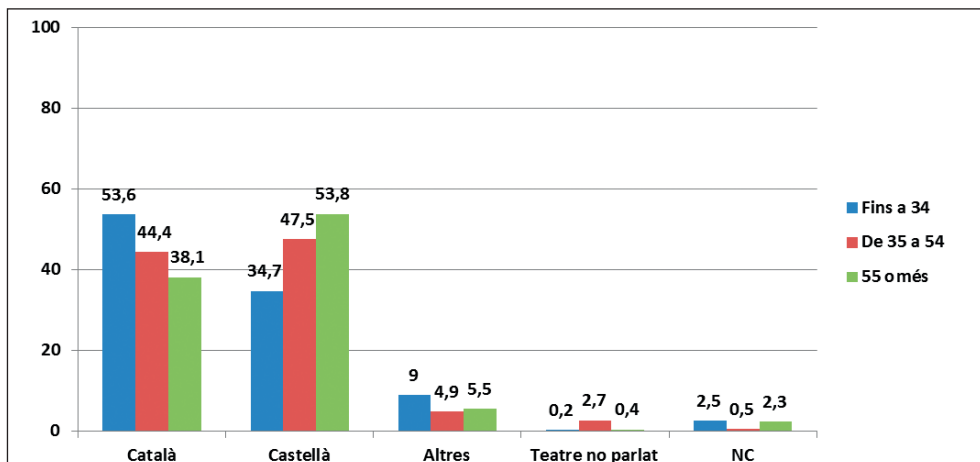
GRÀFIC 9

Llengua de la darrera pel·lícula que han vist en l'últim any

FONT: Elaboració pròpia.

GRÀFIC 10
Llengua de la darrera obra de teatre que han vist en l'últim any (2016)

FONT: Elaboració pròpia.

en què s'il·lustra la llengua de l'últim espectacle vist. A partir d'aquestes dades podem deduir que els espectacles de circ, dansa i màgia no són majoritàriament en català, atesa la diferència en els percentatges que trobam entre el gràfic 3 i el 10 ($(25,2 + 20,9 + 24,5) / 3 = 23,5$ vs. 53,6). Cal tenir en compte que entre les dades del gràfic 3 i les del gràfic 10 hi ha hagut una diferència de sis anys.

2.3. Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi

L'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi* és fruit de la col·laboració entre la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears. És la segona edició d'una primera enquesta que es va realitzar el 2003-2004 (ES2004). La població estudiada és la de 15 anys o més que residia en un habitatge ubicat a les Illes Balears. La mostra final va ser de 1.800 entrevistes. La distribució de les enquestes segons la zona geogràfica fou la següent: 482 enquestes a Palma, 518 a la resta de Mallorca, 400 a Menorca i 400 a Eivissa i Formentera. Cada enquestat havia de respondre entre unes cent i cent vint preguntes segons les respostes que donava; és a dir, hi havia respostes que requerien contestar més preguntes i d'altres que no ho requerien.

Les dades corresponents a l'EULIB2014 es varen recollir a final del 2014 i començament del 2015. Ens centrarem en el primer grup d'edat, és a dir, el dels enquestats amb edats compreses entre els 15 i els 29 anys.

Abans de parlar dels usos lingüístics dels joves, és interessant saber quins coneixements tenen de català. A la taula 1 (vegeu Canyelles, 2017: 45), hi podem observar que els més joves assoleixen el percentatge més alt d'individus que saben parlar en

TAULA 1
Coneixements de català segons l'edat (2014)

	<i>L'entenen</i>	<i>El saben parlar</i>	<i>El saben llegir</i>	<i>El saben escriure</i>
15-29 anys	97,2	89,0	91,7	83,9
30-44 anys	94,1	74,2	80,8	60,3
45-64 anys	99,5	81,2	86,0	53,1
65 anys o més	96,9	83,3	75,0	43,9
Total	96,8	80,5	83,5	61,9

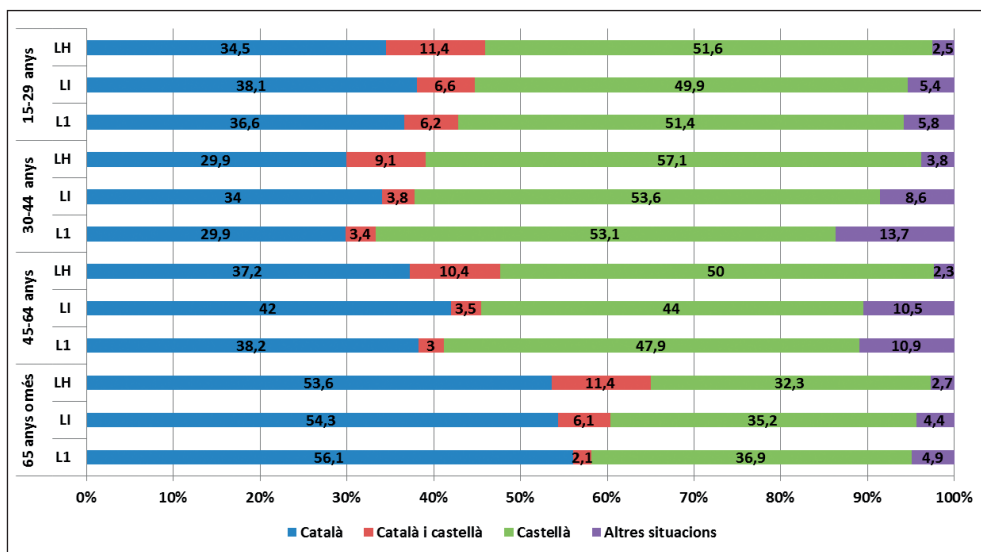
FONT: Canyelles, 2017: 45.

català, el saben llegir i el saben escriure. Pel que fa a la comprensió oral, es troben en segona posició, després del grup de 45 a 64 anys, amb un 97,2 %.

Si els coneixements lingüístics declarats, en lloc d'analitzar-se a partir de respostes dicotòmiques, s'observen gradualment (amb cinc opcions de resposta: 1: totalment; 2: força; 3: correctament/regular; 4: poc/incorrectament; 5: gens), els resultats són més orientatius. Així —entre els joves—, si el 89 % diuen que el saben parlar, només el 60 % declaren que el saben parlar totalment; i si el 83,9 % diuen que el saben escriure, només el 50 % indiquen que l'escriuen amb total correcció (Umbert, 2018).

Al gràfic 11, s'hi il·lustren les dades corresponents a la llengua d'identificació (respon a la pregunta «quina és la seva llengua?»), la llengua habitual (respon a la pregunta

GRÀFIC 11
Llengua inicial, llengua d'identificació i llengua habitual per grups d'edat (2014)

FONT: Defior, 2017: 65.

«quina és la seva llengua habitual?») i la llengua inicial (respon a la pregunta «quina llengua va parlar primer a casa quan era petit?») segons els diferents grups d'edat. Com podem comprovar, el grup més jove, comparat amb el d'adults joves (30-44 anys), presenta un percentatge més alt de catalanoparlants habituals (34,5 % vs. 29,9 %), d'identificació (38,1 % vs. 34 %) i inicials (36,6 % vs. 29,9 %) i, al mateix temps, un percentatge més baix (sempre per comparació al d'adults joves) de castellanoparlants. Els més joves, però, són els qui també assoleixen un percentatge més alt de bilingües habituals, d'identificació i inicials. Una dada interessant és que, prenent com a punt de referència l'ES2004, podem observar que el català augmenta entre els joves de 15 a 29 anys com a llengua inicial (2,4 punts percentuals), com a llengua d'identificació (1,6 punts percentuals) i també com a llengua habitual (2,0 punts) (vegeu Defior, 2017: 65).

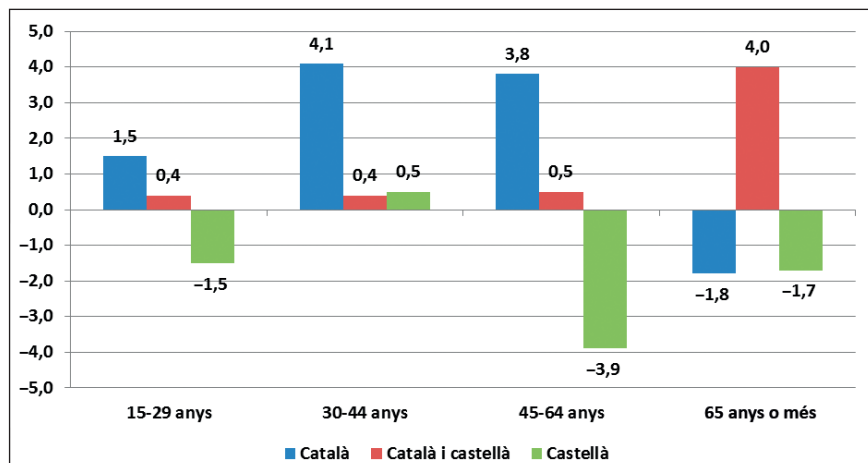
El gràfic 12 mostra la variació en la llengua d'identificació respecte de la llengua inicial per grups d'edat. La tendència general és d'augment del català i del català-castellà, per una banda, i de disminució del castellà, per l'altra. Tot i així, trobam dues excepcions: baixa el català en el grup d'edat de més de 65 anys i puja el castellà en el grup de 30 a 44 anys.

El gràfic 13 mostra l'ús de les llengües a la llar segons l'edat. El grup d'edat de 25 a 34 anys és el que assoleix el percentatge més baix (30,1 %). A partir d'aquesta edat, l'ús prioritari del català ascendeix a mesura que s'incrementa l'edat. Aquestes dades es poden explicar pels forts processos migratoris que han patit les Illes durant els darrers anys, que han afectat sobretot els grups d'edat en què hi trobam un major percentatge de població potencialment activa (Gomila, 2017: 91).

El gràfic 14 mostra la distribució dels residents a les Illes Balears per edat i segons diferents perfils sociolingüístics: a) catalanoparlants predominants d'origen lingüístic català, és a dir, persones de primera llengua catalana que declaren usar el català sempre

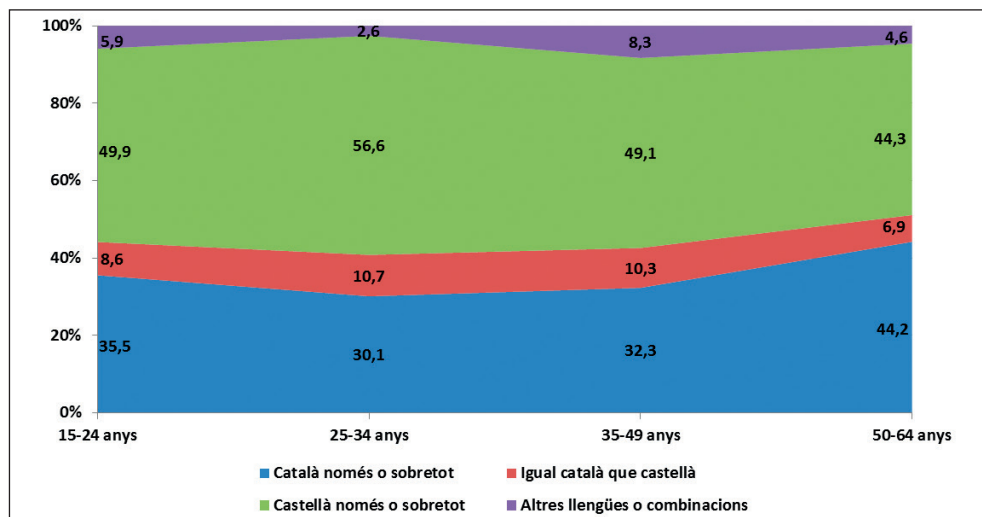
GRÀFIC 12

Variació en la llengua d'identificació respecte de la llengua inicial per grups d'edat (2014)

FONT: Defior, 2017: 72.

GRÀFIC 13
Llengua a la llar segons l'edat (2014)

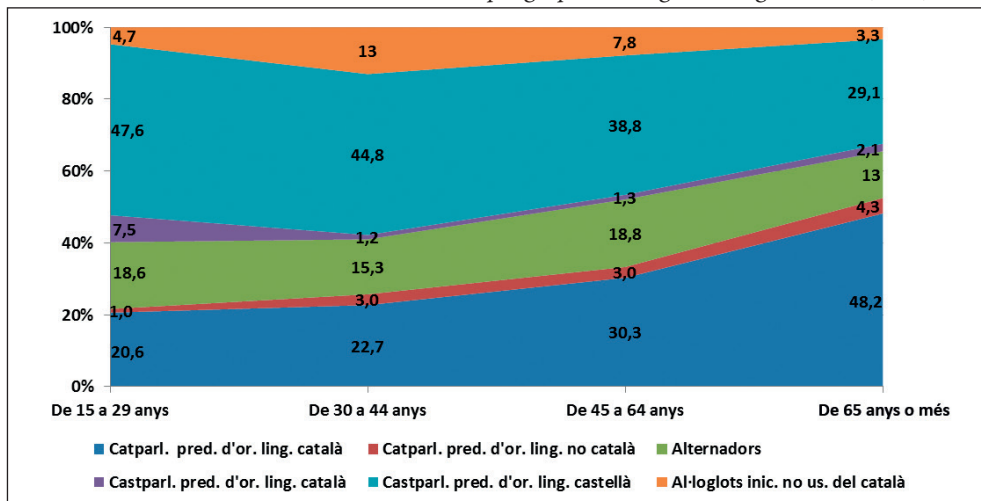
FONT: Gomila, 2017: 81.

o sobretot en els àmbits que s'han analitzat; *b*) catalanoparlants predominants d'origen lingüístic no català, és a dir, persones de primera llengua diferent del català que declaren usar el català sempre o predominantment en els àmbits que s'han analitzat; *c*) alternadors o persones que, amb independència de quina sigui la seva primera llengua, declaren usar el català de manera considerable en els àmbits que s'han analitzat; *d*) castellanoparlants predominants d'origen lingüístic català, és a dir, persones de primera llengua catalana que declaren usar el català poc o gens en els àmbits analitzats; *e*) castellanoparlants predominants d'origen lingüístic castellà, és a dir, persones de primera llengua castellana que declaren usar el català poc o gens en els àmbits analitzats, i, finalment, *f*) al·loglots inicials no usuaris del català, és a dir, persones de primera llengua diferent del català o el castellà que declaren usar el català poc o gens en els àmbits analitzats. Per davall de la generació de més edat, veim que el percentatge de persones que viu predominantment en català es va reduint fins que arriba a un 20,6% en el cas dels enquestats més joves. En paral·lel, creix el nombre de castellanoparlants, tant d'origen catalanoparlant (arriba a un màxim de 7,5% entre els més joves) com castellanoparlants sense orígens catalanoparlants, que arriben a un 47,6%, sobretot per immigració però també per descendència (vegeu Vila i Sorolla, 2017: 118). Així, s'identifiquen, bàsicament, dues tendències que afecten en especial la generació més jove: *a*) disminució important de la capacitat d'atreure no catalanoparlants cap a l'ús del català i *b*) ús predominant del castellà per un percentatge considerable de catalanoparlants inicials.

El gràfic 15 representa la freqüència amb què els enquestats enceten converses en català segons l'edat, prenent com a base persones que parlen català. El que veim és que, com més joves són els individus, menys tendeixen a iniciar les converses en català. Així,

GRÀFIC 14

Distribució dels residents a les Illes Balears per grups sociolingüístics segons l'edat (2014)

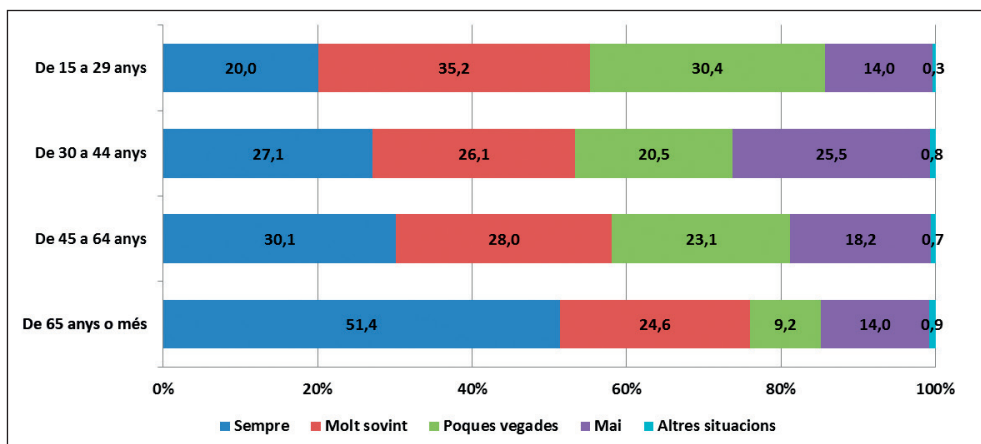
FONT: Vila i Sorolla, 2017: 118.

un de cada cinc joves de 15 a 29 anys que sap parlar català inicia les converses en aquesta llengua per dos de cada quatre individus de 65 anys o més que també ho fa així.

El gràfic 16 il·lustra la reacció davant una resposta en castellà a una interpellació en català segons l'edat. Cal remarcar que el percentatge més alt de mantenidors de l'ús del català es troba entre els més joves (16,5%), seguits del grup de més edat (10,3%). En general, respecte dels resultats de l'ES2004, s'observa una disminució en la pro-

GRÀFIC 15

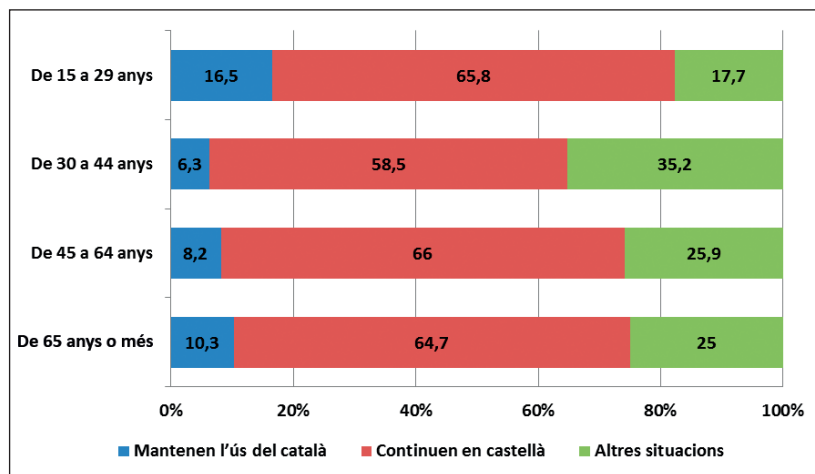
Freqüència amb què enceten converses en català, segons l'edat, persones que parlen català (2014)

FONT: Villaverde, 2017: 128.

GRÀFIC 16

Reacció davant una resposta en castellà a una interpellació en català per grups d'edat (2014)

FONT: Villaverde, 2017: 132.

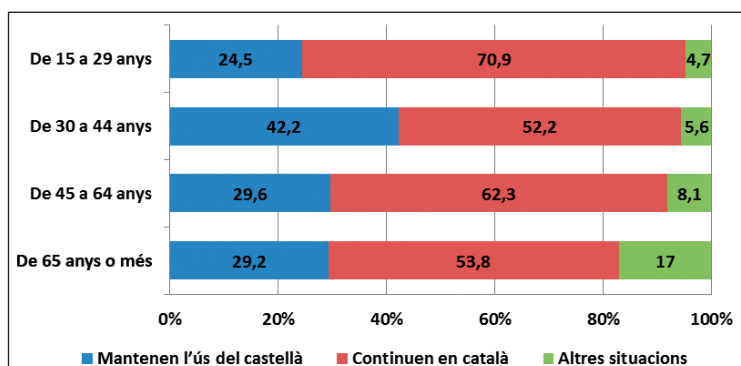
porció de mantenidors del català (gairebé cinc punts percentuals), mentre que el nombre dels qui convergeixen en l'ús del castellà s'ha incrementat en més de deu punts (vegeu Villaverde, 2017: 130).

Com podem observar al gràfic 17, tres de cada quatre joves que inicien converses en castellà canvien al català quan l'altra persona els respon en aquesta llengua. Per contra, el percentatge més alt d'individus que mantenen l'ús del castellà el trobam en el grup d'adults joves (entre 30 i 44 anys).

Si ens fixam en les dades corresponents a l'ús actual del català (gràfic 18), observam que l'ús percebut del català és directament proporcional a l'edat dels enquestats,

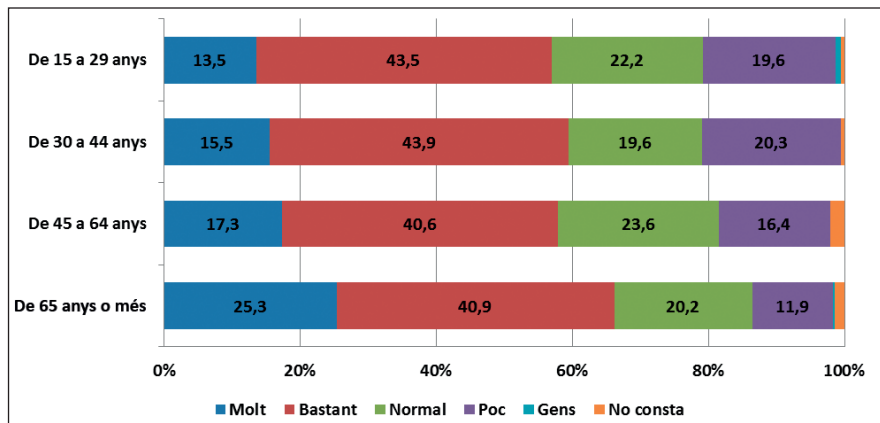
GRÀFIC 17

Reacció davant una resposta en català a una interpellació en castellà per grups d'edat (2014)

FONT: Villaverde, 2017: 137.

GRÀFIC 18
Percepció de l'ús actual del català, per edats, de tota la mostra (2014)

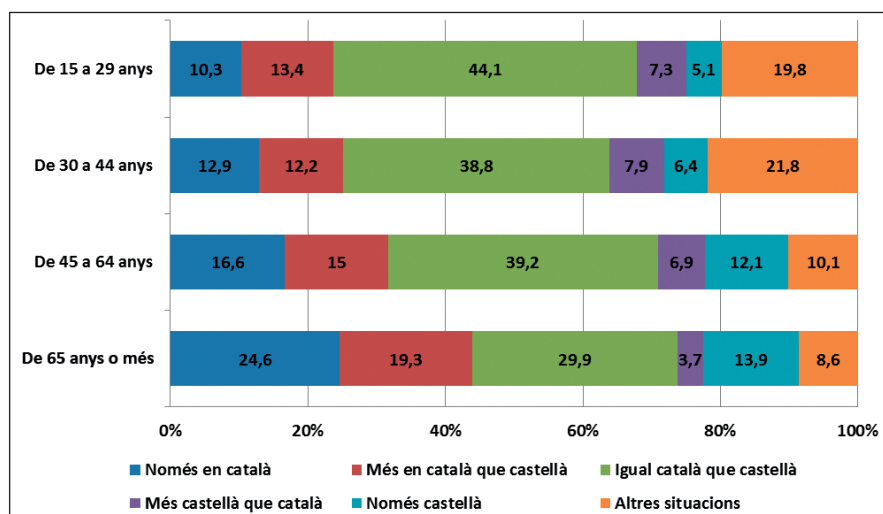

FONT: Villaverde, 2017: 139.

és a dir, com menys edat, menor és la percepció d'ús del català. Per tant, el 57,0 % (13,5 % + 43,5 %) dels enquestats del grup d'edat més jove consideren que el català s'empra molt o bastant. A l'extrem oposat, hi hauria el grup d'edat major, un 66,2 % (25,3 % + 40,9 %) dels quals perceben que el català s'empra molt o bastant.

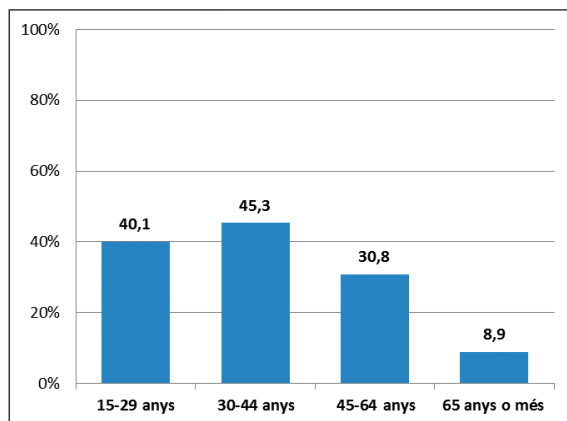
Com veim a continuació (gràfic 19), el desig de parlar el català, o més el català que el castellà, s'incrementa amb l'edat. Així, veim que, mentre que un 23,7 % (10,3 %

GRÀFIC 19
Llengua o llengües que els agradaria emprar en el futur segons el grup d'edat (2014)

FONT: Villaverde, 2017: 153.

GRÀFIC 20
Interès per aprendre català i edat (2014)

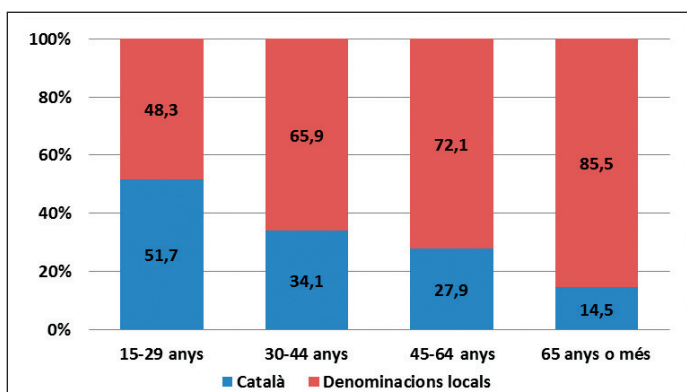

FONT: Vanrell, 2017: 59.

+ 13,4 %) dels més joves manifesta aquest desig, el percentatge dels més grans augmenta fins al 43,9 % (24,6 % + 19,3 %). El grup més jove és el que més s'inclina per l'opció de parlar català i castellà en la mateixa proporció (44,1 %).

El gràfic 20 mostra les dades corresponents a l'interès per aprendre català segons l'edat. Al gràfic veim que l'interès per aprendre català per part del grup d'edat més jove és alt, 40,1 %, i es troba en segona posició després del grup d'adults joves, amb edats compreses entre els 30 i els 44 anys. Cal recalcar que l'interès per aprendre català s'incrementa en 33,1 punts percentuals respecte del percentatge real d'individus que ja han participat en algun curs (vegeu Vanrell, 2017: 59). Convé tenir en compte,

GRÀFIC 21
Nom que donen a la llengua segons l'edat (2014)

FONT: Barceló, 2017: 172.

però, que molts dels joves ja han estudiat català a l'escola regular i, per això, s'entén que hi hagi individus a qui no calgui fer més cursos perquè, simplement, ja han assolit els coneixements que consideren necessaris.

Finalment, el gràfic 21 mostra les respostes a la pregunta «quina és la seva llengua?» segons l'edat. El gràfic revela una tendència progressiva a adoptar la denominació unitària, *català*, com més jove és l'enquestat. En el grup d'edat més jove, doncs, un de cada dos enquestats assumeix aquesta denominació (vegeu Barceló, 2017: 172).

3. DISCUSSIÓ

En aquest article s'han presentat les dades del coneixement de la llengua, l'ús lingüístic i el consum cultural en els joves d'entre 15 i 29 anys residents a les Illes Balears a partir de tres fonts: l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*, l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* i les dades obtingudes a l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Pel que fa al coneixement de la llengua, hem vist que els més joves assoleixen el percentatge més alt d'individus que saben parlar, llegir i escriure en català, entre un 83,9% i un 97,2% segons l'habilitat a què ens referim (vegeu la taula 1).

Les dades sobre el coneixement de la llengua per part dels joves de les Illes Balears contrasten amb l'ús que en fan. Així doncs, en la generació més jove trobam una disminució important de la capacitat d'atreure joves que no tenen el català com a llengua inicial i/o d'identificació cap al català i, també, un ús creixent del castellà per un percentatge considerable de catalanoparlants inicials (vegeu el gràfic 14). També són els més joves els qui, juntament amb els de més edat (50-64 anys), usen més el català a la llar⁴ (vegeu el gràfic 13), els qui menys declaren iniciar-hi les converses (vegeu el gràfic 15), els qui més tenen la percepció que l'ús del català és baix (vegeu el gràfic 18) i els qui manifesten amb menys intensitat el desig de parlar el català o més el català que el castellà en el futur (vegeu el gràfic 19). Tanmateix, no totes les dades que tenen a veure amb l'ús de la llengua per part dels més joves són desfavorables al català. Per exemple, els més joves també són els qui més sovint mantenen el català davant una resposta en castellà a una interpel·lació en català (vegeu el gràfic 16) i els qui també més sovint canvien al català quan, tot i haver iniciat una conversa en castellà, el seu interlocutor els respon en català (vegeu el gràfic 17). Així mateix, són igualment els qui assoleixen el percentatge més alt de catalanoparlants habituals, d'identificació i inicials, comparats amb el grup d'adults joves (30-44 anys) (vegeu el gràfic 11). De la

4. Hom pot pensar que el fet que el català sigui usat a la llar pel grup d'edat més jove i pel de més edat pot ser una dada positiva. En aquest sentit, cal precisar que el percentatge de joves que usen només o sobretot el català a la llar i igual el català que el castellà (44,1%) supera el dels joves que l'usen fora de la llar (vegeu les dades il·lustrades a Darder, 2017: 95). A més, com comenta Darder (2017: 95), la suma dels percentatges d'ús de només el català, més el català que el castellà o igual el català que el castellà a fora de la llar solen estar per davall de la del català com a llengua d'identificació d'aquest grup d'edat (vegeu el gràfic 11), cosa que indica que hi ha més joves que s'hi identifiquen que els qui realment l'usen.

mateixa manera, tant els més joves com els adults joves són els qui tenen més bona actitud cap a l'aprenentatge de català (vegeu el gràfic 20) i també els qui assumeixen, amb més freqüència, la denominació unitària *català* (vegeu el gràfic 21).

Pel que fa al consum cultural en català, observam una diferència important entre l'ús d'Internet, els videojocs, la música i el cinema, d'una banda, i la lectura i el teatre o els espectacles en general, de l'altra. En el primer cas, el català hi té una presència força precària, per davall d'un 10 % (vegeu els gràfics 1, 2, 4, 5, 6 i 9). En canvi, en el cas de la lectura, el teatre o els espectacles, els percentatges de consum en català van d'un 53 % en el cas del teatre (vegeu el gràfic 10), passant per un 25 % pel que fa a espectacles en general (gràfic 3) fins a arribar a un 22 % en el cas concret de la lectura (gràfics 7 i 8). Les possibles raons d'aquest baix consum en català en el cas d'Internet, els videojocs, la música i el cinema són diverses. Pel que fa als videojocs i al cinema s'explica, sense cap mena de dubte, per la poca oferta disponible. En el cas de la música, en canvi, sí que hi ha una oferta important, ja que, segons l'InformeCAT 2018, només el 2016 es varen produir més d'un miler de discos en català, però és possible que la difusió que es fa d'aquesta oferta sigui encara insuficient. També cal tenir en compte que actualment hi ha pocs canals en català de difusió de música.⁵ Per altra banda, la qüestió de l'ús del català a Internet és complexa. Caldria tenir informació precisa sobre si les dades es refereixen a l'ús que fan de les llengües els productors de contingut digital (en xarxes socials com Facebook, Twitter o Instagram o en blogs o videoblogs) o a l'ús que en fan els consumidors (Cassany, 2011). És molt probable que el percentatge d'ús del català que fan els consumidors sigui molt superior al dels productors, però caldria disposar de més dades que permetessin corroborar-ho.

Com ja hem avançat en paràgrafs anteriors, les dades analitzades posen de manifest que no existeix una correspondència ni entre el coneixement de la llengua i l'ús que se'n fa, ni tampoc entre el coneixement i el consum cultural. El que observam, doncs, és que tant l'ús com el consum cultural sempre són molt per davall del coneixement. A continuació, intentarem aprofundir en les causes d'aquesta manca de correspondència. Primerament, hem vist que els sectors culturals amb més consum en català per part dels joves són la lectura i el teatre. No és estrany que aquests sectors siguin els que presenten més oferta, però també els que sovint es desenvolupen en l'àmbit educatiu (lectures obligatòries o assistència al teatre lligada a les assignatures de llengua). Això podria explicar el salt quantitatiu (entre el grup d'edat de 14-19 anys i el de 20-24 anys) que veim en les dades del gràfic 7 referents a la llengua de l'últim llibre llegit, o la diferència que veim també (entre el grup d'edat fins a 34 anys i el de 35-54 anys) en les dades representades al gràfic 10 sobre la llengua de la darrera obra

5. Pel que fa a la música en català, Gomila (2015: 48) detectà un canvi important a partir dels 15 anys (quart d'ESO) en els gustos declarats amb relació a anys anteriors: mentre que abans els joves s'adherien a grups que cantaven majoritàriament en castellà o en anglès, a partir d'aquesta edat la música en català mostra un increment de seguidors. Segurament, aquesta dada es relaciona amb el fet que és a partir d'aquesta edat que els joves poden començar a assistir a concerts i festes majors, esdeveniments on hi ha una presència més gran de la música en català.

de teatre que han vist en l'últim any. Tot i aquesta disminució, el percentatge de consum de lectura i teatre en català continua mantenint-se relativament alt si el comparem sobretot amb altres sectors culturals, i això ho atribuïm al fet que siguin, com ja hem dit, sectors culturals amb una oferta important en català.

Una dada interessant que veim als gràfics 16 i 17 és que el grup d'edat més jove és el que més acomodació mostra cap al català. A partir d'això, interpretam que, atès que és el grup d'edat que té un coneixement més alt de la llengua, si disposa d'un entorn favorable a la llengua —és a dir, amb una oferta suficient—, consumirà cultura en català o, en altres paraules, convergirà amb la llengua en què sigui l'oferta. Vist, però, que aquest també és el grup d'edat en què trobam un ús creixent del castellà per un percentatge considerable de catalanoparlants inicials (vegeu el gràfic 14), en un entorn de cultura castellanitzada o amb poca oferta en català, optaran per consumir en castellà. Això probablement explica que el castellà sigui la llengua de consum de videojocs, cinema, música i Internet. Per acabar amb les possibles raons de la manca de correlació entre el coneixement de la llengua i l'ús i el consum cultural, cal insistir que, tot i que el coneixement de la llengua és imprescindible perquè s'usi i que no hi haurà consum cultural en català si no hi ha oferta en aquesta llengua, aquests no són els únics factors que determinen que un parlant decideixi usar la llengua de manera espontània. Per exemple, MacIntyre *et al.* (1998) proposen dotze variables que condicionen la voluntat de comunicar-se en una llengua estrangera, les quals s'agrupen en sis nivells diferents que formen una piràmide. De dalt a baix, aquests nivells són: el comportament comunicatiu, la intenció comportamental, els antecedents situats, les propensions motivacionals, el context afectiu i cognitiu, i el context individual i social. Aquest model, tot i que amb diferències evidents, s'aplica tant a la llengua inicial com a la llengua estrangera (per a més informació sobre les diferències entre la voluntat de comunicar en la llengua inicial i en una llengua estrangera, vegeu Charos, 1994). També, com apuntàvem al començament, Baldaquí (2002, 2006 i 2009) ha estudiat la relació que hi ha entre la inseguretat lingüística⁶ i l'ús de la llengua catalana per part de joves valencians d'entre 14 i 16 anys. Per a estudiar la inseguretat lingüística, l'autor usa dos índexs: un que li serveix per a mesurar la inseguretat formal, tal com la va definir Labov, i un altre per a donar compte de la percepció de la inseguretat lingüística. La correlació que emergeix entre els dos índexs en l'estudi és molt feble i de caràcter negatiu. És a dir, mentre que la inseguretat lingüística formal creix a mesura que augmenta la formació lingüística, la percepció de la inseguretat lingüística disminueix com més formació té el parlant i més ús fa de la llengua catalana. Finalment, el treball de Casenoves-Ferrer i Mas Castells (2017) estudia l'impacte de la identitat en l'ús de la llengua catalana per part d'estudiants universitaris de les ciutats de Barcelona, Palma i València. En concret, els resultats demostren que, com més alt és el grau d'espanyolisme dels enquestats, menor és l'ús del català i també més baixa és la incidència d'altres factors ideològics o polítics,

6. Baldaquí (2009) parteix de la definició de Labov (1966) de la inseguretat lingüística: la distància entre la percepció que tenen els parlants sobre els seus usos lingüístics i els usos que ells mateixos consideren més formals o de més prestigi.

exceptuant la ciutat de València, on l'ús del català es correlaciona amb la posició ideològica d'esquerres. El que tots aquests treballs tenen en comú, doncs, és el fet de demostrar que la relació que s'estableix entre el coneixement lingüístic i l'ús/consum no és directa, sinó que està mediatitzada per altres factors de tipus social, actitudinal, ideològic, identitari, etc. Conèixer les causes del menor o major ús de la llengua o consum cultural en aquesta llengua per part dels joves passa necessàriament per conèixer les actituds, les ideologies i les identitats d'aquest sector de la població.

Quant a la metodologia, és important recordar que aquest treball té algunes limitacions no gens negligibles. En primer lloc, cal tenir en compte que tant l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010* com l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* varen ser concebuts amb un objectiu diferent del que ens ha interessat tractar en aquest article. Això ha fet que no sempre hàgim pogut tenir accés a totes les dades lingüístiques que ens haurien interessat o que no hàgim pogut creuar determinades variables. Per exemple, tot i que sí que ha estat possible accedir a les dades lingüístiques de l'últim espectacle vist, no hem pogut desglossar aquestes dades segons el gènere de l'espectacle (circ, teatre, dansa i màgia), cosa que hauria estat important perquè les dades il·lustrades al gràfic 3 fossin directament comparables amb les que mostra el gràfic 10 i que corresponen a l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016*. Una altra qüestió que cal tenir present és que hi ha un interval temporal de dos a quatre anys entre les dades de coneixement i ús del català i les que es presenten en els dos estudis sobre consum cultural. Tot i així, pensam que les comparacions entre coneixement i ús, d'una banda, i consum, de l'altra, continuen sent vàlides, atès que no es troben diferències significatives entre el consum cultural que veim a l'estudi del 2010 i el del 2016.

A manera de conclusió, presentam algunes propostes que creim d'interès a l'hora de millorar tant l'ensenyament en i de la llengua catalana com el disseny d'estratègies per al foment de l'ús d'aquesta llengua. Com ja hem destacat més amunt, calen estudis quantitius i qualitius amb mètodes robusts i controlats que permetin tenir més informació sobre les actituds, la inseguretat lingüística, el tipus de consum cultural o l'oferta disponible dels joves de les Illes Balears. A partir d'aquí, serà necessari dissenyar tallers i formacions específiques a dins i fora de l'aula a fi de poder prendre consciència de les pròpies actituds davant l'ús del català, superar prejudicis lingüístics, adoptar actituds integradores cap als nous catalanoparlants i desenvolupar recursos per a abandonar les actituds de subordinació lingüística. Pel que fa al consum cultural, cal potenciar la creació de continguts digitals en català en paral·lel amb el disseny de campanyes de difusió d'aquests continguts. És cert que l'oferta de lleure digital en català encara és reduïda, però el problema en molts casos és el fet d'assumir, per defecte, la inexistència d'aquesta oferta. En l'àmbit concret de les xarxes socials, pel que fa a la producció, segons Dinarès (2018), el principal problema al qual s'enfronta el català a YouTube, una de les xarxes socials que ara mateix està triomfant entre els adolescents, és que aquesta llengua no té la recepció, en nombre de visites, que poden tenir altres llengües amb un nombre molt més elevat de parlants com el castellà o l'anglès. Per als youtubers, l'increment del nombre de visites es pot traduir

en ingressos econòmics. En aquest sentit, doncs, si un jove vol ser *creador de tendències*, el castellà pot tenir un impacte més important. Dinarès (2018) també assenyala que, sobretot a Instagram, els joves solen acompanyar les fotos de frases polides i motivadores en castellà o en anglès, però rarament en català. La manera de revertir aquesta situació ara mateix no és clara, si bé, segons Dinarès, passa pel fet d'aconseguir identificar els joves amb la marca *català*, d'una banda, i per la necessitat de trobar referents de persones d'èxit que parlin en català, de l'altra.

4. CONCLUSIONS

Després de posar en relació les dades procedents de l'estudi *Baròmetre de la comunicació i la cultura 2010*, l'estudi *El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016* i les dades obtingudes a l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*, s'observa que hi ha una diferència clara entre el coneixement de la llengua que tenen els joves de les Illes Balears i l'ús que en fan. Com hem vist, en el grup d'edat més jove observam una disminució important de la capacitat d'atreure no catalanoparlants cap a l'ús del català, així com un ús creixent del castellà. Els joves són els qui més usen el català a la llar, els qui menys inicien les converses en català i els qui més perceben que l'ús del català és baix. En la mateixa línia, també són els qui manifesten amb menys intensitat el desig de parlar català en el futur. En el sector cultural, la situació del català és especialment precària en els àmbits concrets d'Internet, els videojocs, la música i el cinema. Aparentment, les causes d'aquesta situació estan relacionades amb la baixa oferta disponible i amb la difusió insuficient de l'oferta que hi ha. Destacam que la relació entre el coneixement de la llengua i l'ús/consum està mediatitzada per factors de tipus social, actitudinal, ideològic i identitari. Suggerim la necessitat de realitzar estudis que analitzin els factors no lingüístics que poden condicionar l'ús del català, així com l'oferta disponible dels diferents sectors culturals i de lleure, amb una atenció especial a l'àmbit digital i als diferents perfils que poden tenir els usuaris (consumidors/productors, visitants/residents, etc.).

5. AGRAÏMENTS

Aquest treball neix d'una petició de la Ponència Sectorial de Joventut. Agraïm als seus membres les esmenes a una primera versió, molt preliminar, del manuscrit. Part de la informació que apareix als gràfics es va difondre a través del segon vídeo de la sèrie *Notícies de llengua*, que té l'objectiu de divulgar dades sociolingüístiques de les Illes Balears i ha estat impulsada pel Centre de Documentació en Sociolingüística de les Illes Balears (CDSIB), gestionat pel Grup de Recerca en Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB). Els dos revisors anònims i el coordinador tècnic de la revista *TREBALLS DE SOCIOLINGÜÍSTICA CATALANA*, el doctor Natxo Sorolla, mereixen un agraïment especial pels valuosos comentaris que han permès aprofundir en la discussió de les dades presentades.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BALDAQUÍ, Josep Maria (2002). «La (in)seguretat lingüística dels jòvens valencians». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 16, p. 147-168.
- (2006). *El model de llengua i la seguretat lingüística dels jòvens valencians*. Barcelona; València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- (2009). «Inseguretat lingüística o consciència normativa? Inseguretat i ús de la llengua entre els joves valencians». *Zeitschrift für Katalanistik*, núm. 22, p. 71-94.
- BARCELÓ, Lluís (2017). «La filiació lingüística a les Illes Balears». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 169-174.
- CANYELLES, Caterina (2017). «Els coneixements lingüístics». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 45-56.
- CASESNOVES-FERRER, Raquel; MAS CASTELLS, Josep À. (2017). «Ideology and language choice: Catalan-speaking university students». *Sociolinguistic Studies*, vol. 11, núm. 1, p. 107-129.
- CASSANY, Daniel (2011). «Ensenyar llengües a l'època d'Internet». *La mirada experta: ensenyar i aprendre llengües*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Centre de Suport a la Innovació i Recerca Educativa en Llengües. (Innovació i Formació: Llengua; 1), p. 14-26.
- CHAROS, C. (1994). *Personality and individual differences as predictors of second language communication: A causal analysis*. Tesi doctoral no publicada. Universitat d'Ottawa, Canadà.
- DARDER, Laia (2017). «Les llengües en els usos interpersonals i en els àmbits de consum i serveis». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 91-104.
- DEFIOR, Beatriu (2017). «Les llengües a les Illes Balears». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 57-76.
- DINARÈS, M. (2018). «Usos lingüístics i consum cultural dels joves». Taula rodona amb Anton Ferret, Mariola Dinarès i Pep Ribas, moderada per Marc Marcé [en línia]. <<https://youtu.be/D1V8I3kjWKU>> [Consulta: 6 agost 2018].
- FERRET, A. (2018). «Usos lingüístics i consum cultural dels joves». Taula rodona amb Anton Ferret, Mariola Dinarès i Pep Ribas, moderada per Marc Marcé [en línia]. <<https://youtu.be/D1V8I3kjWKU>> [Consulta: 6 agost 2018].
- FUNDACIÓ AUDIÈNCIES DE LA COMUNICACIÓ I LA CULTURA (2011). «Informe general de les Illes Balears». *El baròmetre de la comunicació i la cultura: Audiències i consums culturals*.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. CENTRE D'ESTUDIS D'OPINIÓ. CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2019). *Consum i percepcions dels mitjans audiovisuals a Catalunya. 2019*

- [en línia]. <<https://www.cac.cat/sites/default/files/Enquesta%20opinio%202019.pdf>> [Consulta: 30 juliol 2019].
- GOMILA, Miquel (2015). *De primària a secundària: adolescents, llengua i consum cultural a Mallorca*. Tesi de màster. Universitat de les Illes Balears.
- (2017). «La llengua a la llar i la transmissió lingüística intergeneracional». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 77-90.
- GOVERN BALEAR. DIRECCIÓ GENERAL DE CULTURA (2016). *El consum cultural a les Illes Balears: Informe de resultats* [en línia]. <<http://www.caib.es/govern/rest/arxiu/2889620>> [Consulta: 6 agost 2018].
- LABOV, William (1966). *The social stratification of English in New York City*. Washington: Center for Applied Linguistics.
- MACINTYRE, Peter D.; CLÉMENT, Richard; DÖRNYEI, Zoltán; NOELS, Kimberly A. (1998). «Conceptualizing willingness to communicate in a L2: A situational model of L2 confidence and affiliation». *The Modern Language Journal*, vol. 82, núm. 4, p. 545-562.
- MELIÀ, Joan (2003). «Ús social de la llengua catalana entre els joves». A: BENEDICTO, Josep [et al.]. *La llengua i els joves: el futur de la llengua catalana. VI Jornades de Normalització Lingüística i Ensenyament de CCOO*, p. 67-74. Palma: Comissions Obreres de les Illes Balears: Servei Lingüístic, p. 67-90. També disponible en línia a: <<https://castillayleon.ccoo.es/5f0a67bc48b27ef83ca1b60b36c3a864000061.pdf>> [Consulta: 6 agost 2018].
- MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.) (2017). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. També disponible en línia a: <<http://blocs.uib.cat/cdsib/files/2018/01/EULIB2014.pdf>> [Consulta: 6 agost 2018].
- MUNAR I MUNAR, Felip (2009). «Dades sobre l'ensenyament infantil i primari a les Illes Balears». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 20, p. 71-96.
- PLATAFORMA PER LA LLENGUA (2018). *InformeCAT: 50 dades sobre la llengua catalana* [en línia]. <https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/informecat2018_1528713023.pdf> [Consulta: 6 agost 2018].
- PUJOLAR, Joan; GONZÁLEZ, Isaac; MARTÍNEZ, Roger (2010). «Les mudes lingüístiques dels joves catalans». *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística*, núm. 48, p. 65-75.
- UMBERT, Maria del Mar (2018). *Anàlisi dels coneixements lingüístics a les Illes Balears segons l'Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears del 2014*. Treball de fi de màster. Universitat de les Illes Balears.
- VANRELL, Maria del Mar (2017). «L'aprenentatge de català dels adults de les Illes Balears». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 155-168.
- VILA, Francesc Xavier; SOROLLA, Natxo (2017). «La realitat i l'evolució de les Illes Balears a partir dels grups d'origens i usos lingüístics». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les

Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p.105-124.

VILLAVERDE, Joan-Albert (2017). «La llengua a les Illes Balears: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístiques». A: MELIÀ, Joan; VANRELL, Maria del Mar (coord.). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Cultura, Participació i Esports: Universitat de les Illes Balears; Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 125-154.